

NÁRODNÉ LESNÍCKE CENTRUM
Lesnícky výskumný ústav
STREDISKO LESNÍCKEJ OCHRANÁRSKEJ SLUŽBY
Lesnícka 11, 969 23 Banská Štiavnica

POKYNY

**pre prevádzkové nasadenie lapačov proti
lykožrútovi severskému *Ips duplicatus* Sahlberg od roku 2009**

Vzhľadom na prudký nárast odchytovej lykožrúta severského do lapačov a jeho vysoký (lokálne až kalamitný) výskyt v Žilinskom a Trenčianskom kraji navrhuje LOS od roku 2009 prevádzkové nasadenie lapačov proti lykožrútovi severskému. Bude sa jednať o subjekty, v ktorých bol jeho ročný odchyt vyšší ako 300 chrobákov na lapač. Prevádzkové nasadenie lapačov bude slúžiť na ochranu porastov, to znamená na znižovanie populácie lykožrúta severského. Feromónový boj je po asanácii napadnutých chrobačiarov druhým najvýznamnejším opatrením v ochrane porastov pred lykožrútom severským.

Vzorky z monitoringu už nebudú zasielané na spracovanie pracovníkom LOS ako predchádzajúce roky, stanovenie odchytovej ID si budú vykonávať subjekty vlastnými kapacitami, podľa pokynov uvedených nižšie.

Prevádzkové nasadenie lapačov proti lykožrútovi severskému

1. Na monitoring lykožrúta severského sa použijú bežne dostupné bariérové a štrbinové feromónové lapače (Ecotrap, Theysohn, Ridex).
2. Lapače sa umiestnia podobne ako na lykožrúta smrekového, t. j. pri porastových stenách (najmä novovzniknutých), avšak vo vzdialenosti 20-40 m od porastovej steny, ale nie ďalej ako 50 m). Pre porovnanie, na lykožrúta smrekového a lesklého je tá vzdialenosť 10 – 25 m od porastovej steny.
3. Do lapačov pre monitoring sa použijú **výlučne** feromónové odparníky na lákanie lykožrúta severského (**ID-Ecolure**). **Zakazuje sa** v týchto lapačoch súčasné použitie feromónových prípravkov na iné druhy podkôrneho hmyzu (pôsobia na lykožrúta severského repelentne a znemožňujú analýzu)! Na jeden lapač je nutné počítať s **2-mi feromónovými odparníkmi za sezónu** (1. nasadiť v druhej polovici apríla, 2. doplniť, nie vymeniť, v druhej polovici júna). Prvý zástrih vykonať pri vyvesení odparníka, druhý po 4-roch týždňoch, a to v označenom smere nožníc na obale.
4. Odbery z lapačov vykonávať počas štvormesačnej sezóny (máj – august), a to 1-krát za dva týždne.
5. Zvolené sú 3 stupne odchytovej za sezónu na 1 feromónový lapač:
 - slabý stupeň odchytovej - do 300 imág (chrobákov)
 - stredný stupeň odchytovej – od 301 do 1 000 imág
 - silný stupeň odchytovej - nad 1 000 imág

Na stanovenie počtu imág lykožrúta severského platí vzťah: **1 ml (cm³) = 80 imág**.

6. Pri stanovení počtu inštalovaných lapačov sa bude vychádzať zo stupňa odchytovej a navrhujeme postupovať nasledovne:
 - a) podľa výsledkov monitoringu 2008:
 - na lokalitách, kde sa zaznamenal silný stupeň odchytovej (nad 1000 imág ID), zvýšiť počet lapačov na ID 3-krát (vzdialenosť min. 30 m od seba);

- pri strednom stupni odchyty (301 – 1000 imág ID) zvýšiť počet FL na ID 2-krát (min. 60 m od seba);
 - pri slabom stupni odchyty použiť na kontrolu 1 FL/5 ha porastov so zastúpením smreka nad 50 % vo veku nad 40 rokov.
- b) tam, kde sa monitoring v roku 2008 nevykonával odporúčame pre kontrolu inštalovať 1 lapač na 100 ha porastov so zastúpením smreka 50 % a viac vo veku nad 40 rokov.
7. Z lapačov určených na prevádzkové nasadenie sa odchyty nebudú zasielať na rozbor Lesníckej ochrannárskej služby do Banskej Štiavnice, subjekt si vykoná evidenciu odchytovej a vyhodnotenie samostatne (podobne ako pri lykožrútovi smrekovom). Tu treba postupovať pri meraní objemu vzoriek rozdielne, pretože do lapačov navrhovaných odparníkom ID- Ecolure sa chytá vo významnom počte i lykožrút smrekový (pomer je rozdielny a závisí od konkrétnej lokality). Preto navrhujeme vzorky triediť a separovať lykožrúta severského od lykožrúta smrekového. Navrhujeme nasledovný postup:
- vzorky z lapačov vyberať 1-krát za 2 týždne, do nádoby alebo PVC vrečka.
 - odhadnúť percentuálny podiel objemu lykožrúta severského, ktorý je o tretinu menší ako lykožrút smrekový a takto redukovaný objem pre násobiť stanoveným objemovým koeficientom (80 imág ID/ml). Veľkostný rozdiel týchto dvoch druhov je v zberných nádobách lapačov voľným okom viditeľný (Obrázok 1).
 - viesť evidenciu odchytovej a v prípade silného odchyty počet lapačov zvýšiť.

Obrázok 1 Porovnanie veľkosti lykožrúta severského (vľavo) a lykožrúta smrekového (vpravo)

Prevádzkové nasadenie je odporúčaním pre postihnuté subjekty, ktoré by ho mali vykonávať v ich vlastnom záujme. Prípadné nejasnosti možno konzultovať s inšpektorom LOS a špecialistom pre podkôrny hmyz Ing. Jozefom Vakulom, tel. č. 045/678 1125.

Vypracovali:

Ing. Jozef Vakula, Ing. Dušan Brutovský, CSc.
NLC - Stredisko LOS Banská Štiavnica,
17. 2. 2009

